

Biblioteksplan 2027–2030

Hammarö kommun

Plan

Dnr: KS 0000/000

Kommunfullmäktige, 0000-00-00, § 00

Dokumenttitel: Biblioteksplan 2027-2030

Typ av styrdokument: Plan

Beslutad av: Kommunfullmäktige

Datum och beslutsparagraf: 2026-12-14, KF §

Diarienummer: Klicka eller tryck här för att ange text.

Gäller för: Bildningsnämnden

Giltighetstid: From 2026-12-14

Senast reviderad: 2021-12-13, § 136

Ersätter: Biblioteksplan 2021 KS 2021/190

Dokumentansvar: Bildningsförvaltningens kulturenhet

Innehåll

Inledning.....	5
Nulägesbeskrivning.....	5
Uppdrag och mål	6
1. Läsfrämjande arbete.....	7
Barn och unga.....	7
Insatser mot målgruppen	8
Vuxna	8
Insatser mot målgruppen	8
2. Samverkan.....	9
Insatser mot målgruppen	9
3. Kunskaps- och demokratifrämjande arbete	9
Insatser mot målgruppen 3a	9
Det digitala uppdraget	10
Insatser mot målgruppen 3b	10
Biblioteket i kristid.....	11
Skolbibliotek	11

Hammarö - Vision 2030

Hammarö 2030 har ledorden framåtanda, grön ö och nära. Visionen Hammarö 2030 visar vägen framåt och är en gemensam målbild för både invånare och verksamheter inom kommunen.

"Skärgårdskommunen med framåtanda. Värmlands skärgård, Vänerns hjärta. Vi är en grön ö med livskvalitet och omtanke. Här finns närhet och utrymme. Generationer bor och möts i trygghet. Nära till Vänerns vågor."

Hammarö kommuns värdegrund

För din skull: Jag finns här för din skull. I mötet mellan oss är jag närvarande. Du ska känna dig trygg i att jag lyssnar och visar hänsyn. Jag ser dig och de behov just du har.

Tillsammans är vi bättre: Tillsammans är vi bättre än var och en för sig. Vi ser vårt mål och uppnår det gemensamt. När vi ger utrymme för varandras olikheter tar vi chansen att växa. Tillit och trivsel skapar vi gemensamt när vi alla tar ansvar för det vi gör och hur vi gör det. Vi ser möjligheter och provar nya vägar i de uppgifter vi utför i vardagen.

Framtiden är vår: Framtiden är vår att utforska. Vi är nyfikna och vill driva Hammarö framåt. Utveckling sker när vi engagerar oss i att bli bättre. Det vi gör idag ska hålla över tid och stärka morgondagens Hammarö. Vi väntar inte på det som kommer, vi är där och skapar vår framtid.

Hammarö kommuns målstyrning

Kommunens vision och målstyrning är kopplad till tre övergripande målformuleringar som utgår ifrån Agenda 2030. Hammarö kommuns målstyrning är samtidigt en del av region Värmlands utvecklingsstrategi som syftar till att skapa ett hållbart Värmland.

Agenda 2030 består av 17 globala mål. Mål 3, 8 och 13 är prioriterade utifrån agendan i Hammarö kommun. Kommunfullmäktige har konkretiserat de tre målen enligt följande:

- Varaktig, inkluderande och hållbar tillväxt (mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt)
- Mot en klimatneutral kommun (mål 13 Bekämpa klimatförändringarna)
- Sveriges friskaste kommun (mål 3 God hälsa och välbefinnande)

Bildningsnämndens nämndmål är endast kopplade till mål 3 "Sveriges friskaste kommun"

1. Trygghet och arbetsro
2. Undervisning, lärande och progression
3. Ledning och stimulans

Inledning

I enlighet med bibliotekslagen (SFS nr: 2013:801) ska alla kommuner anta en biblioteksplan för sin verksamhet. Syftet med planen är att fungera som en vägledning för bibliotekets verksamheter samt utgöra ett stöd för förtroendevalda och tjänstepersoner i kommunen.

Förutom bibliotekslagen stödjer sig biblioteket på FN:s konvention om barns rättigheter, IFLA:s/Unescos folkbiblioteksmanifest, Hammarö kommuns kulturplan samt Region Värmlands biblioteksplan (2027-2031).

Hammarö kommuns biblioteksplan gäller mellan 2027 – 2030 och berör folkbiblioteket.

Nulägesbeskrivning

Hammarö är regionens fjärde största kommun befolkningsmässigt med knappt 17.000 invånare, varav 92,4 % är födda i Sverige och 7,6 % är födda utomlands (kommunsiffror.scb.se 2026-08-27).

I Hammarö kommun består folkbiblioteksverksamheten av ett huvudbibliotek, Hammarö bibliotek, som är beläget i Skoghalls Folkets hus. Personalstyrkan består av fyra bibliotekarier på 100%, en bibliotekarie på 80 % och en bibliotekspedagog på 100%.

Biblioteket lånar ut olika typer av medier för att tillgodose varierande behov och förutsättningar. Exempelvis erbjuder biblioteket tillgång till Myndigheten för tillgängliga mediers tjänst Legimus för de med synnedsättning eller annan nedsatt förmåga till läsning. Även talböcker samt Daisy-spelare finns för hemlån för de med behov. Biblioteket samarbetar även med socialförvaltningen i kommunen och erbjuder en rad olika hjälpmedel för utlån, såsom samtalsförstärkare eller anpassat tangentbord. Dessa hjälpmedel faller under kategorin hållbara lån där även lån av en gitarr eller energikassar ingår, allt avgiftsfritt. Energikassarna har tagits fram i samarbete med kommunens energirådgivare. Det finns även möjlighet för kommuninvånarna att låna kommunens konst på biblioteket via Konstbanken. Biblioteket erbjuder tillgång till dagstidningar för att få del av aktuella nyheter, tidskrifter, och en tidning med nyheter på lätt svenska.

Biblioteket anordnar olika slags aktiviteter som riktar sig till alla åldrar, så som exempelvis sagostunder, bokcirkel och bokklubbar för både vuxna och unga, och diverse föredrag. Biblioteket tillhandahåller gratis wifi, datorer och möjlighet till att skriva ut, kopiera och scanna. Biblioteket erbjuder dessutom tjänsten Meröppet som innebär tillgång till biblioteket

utöver bemannade öppettider för registrerade låntagare över 18 år. Detta är ett led i att öka tillgängligheten för invånarna.

Biblioteket fungerar både som en viktig social mötesplats och en demokratisk arena där kommunens invånare oavsett bakgrund har möjlighet till bildning, kunskapsinhämtning och delaktighet. Besökare har tillgång till ett studierum och ett rum för släktforskning med fri tillgång till släktforskningsprogram. Biblioteket har en utställningsyta där alla som vill har möjligheten att få ställa ut, både amatörer och professionella. Biblioteket har även ett Allrum där det finns möjlighet till kreativt skapande, spela spel eller läsa. Allrummet är till för alla kommunens invånare som ett led i att öppna upp biblioteksrummet, men en särskilt medveten satsning är gjord främst mot barn och unga för att inkludera dem.

I Värmland samverkar alla 16 folkbibliotek, sjukhusbiblioteken i länet och universitetsbiblioteken genom Bibliotek Värmland. Det innebär att Hammarös kommuninvånare har tillgång till ett större gemensamt utbud. Man kan som låntagare låna och lämna på samtliga folkbibliotek i Värmland vilket möjliggörs av ett gemensamt transportsystem där medier packas och skickas mellan biblioteken vid två tillfällen per vecka. Via samarbetet sker även en gemensam samordning av teknik och drift av bibliotekets gemensamma datasystem och gemensamma webbplats www.bibliotekvarmland.se. Där kan låntagare i hela länet logga in och reservera böcker från valfritt bibliotek samt göra omlån på befintliga lån och få en överblick av det utbud som samarbetet utgör. Det är en tillgång för länets alla låntagare som ger Hammarös invånare en utökad service som inte vore möjlig utan Bibliotek Värmland. Alla biblioteken i samarbetet bidrar även gemensamt med resurser till e-böcker för att kunna erbjuda ett så uppdaterat och brett utbud som möjligt via tjänsten Biblio. Hammarö bibliotek kan bättre möta låntagarnas behov samt få tillgång till kollegialt lärande tack vare detta samarbete.

Biblioteket samverkar dessutom nationellt med övriga bibliotek i Sverige vilket innebär att det finns möjlighet att fjärrlåna böcker av varandra. Detta gäller främst kurslitteratur som biblioteket inte kan tillhandahålla utifrån egna resurser.

Uppdrag och mål

Biblioteken har enligt bibliotekslagen ett tydligt uppdrag att stärka demokratin samt att ägna särskild uppmärksamhet åt prioriterade grupper.

2 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

4 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.

5 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på

1. de nationella minoritetsspråken,
2. andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska, och
3. lättläst svenska.

7 § Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur. Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

8 § Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.

Hammarö bibliotek har utifrån de uppdrag som bibliotekslagen anger valt tre huvudområden och mål för verksamheten, läsfrämjande arbetet, samverkan och det kunskaps- och demokratifrämjande arbetet. Dessa tre stämmer även med bildningsnämndens mål.

1. Läsfrämjande arbete

Det läsfrämjande arbetet är ett av bibliotekets viktigaste uppdrag. Hammarö bibliotek har med utgångspunkt i bibliotekslagen, FN:s barnkonvention samt i Unescos/IFLA:s olika manifest för bibliotek, antagit ett antal principer som ska vara vägledande vid inköp av medier. Dessa principer som finns i bibliotekets medieplan ska fungera som ett stöd för hela det samlade mediebeståndsarbetet. Då de är centrala för bibliotekets verksamheter ska diskussionen kring dem hållas ständigt levande. Utifrån dessa principer strävar vi efter att tillgodose allmänhetens önskemål och inköpsförslag och väger dem mot våra ekonomiska förutsättningar.

Barn och unga

Läsfrämjandearbetet börjar med kommunens yngsta invånare genom samarbete med BVC där gåvoböcker delas ut för att främja språkutvecklingen. Föräldragrupper erbjuds besök på biblioteket för information om språkutveckling samt möjlighet att låna böcker anpassade utifrån barnens ålder. Arbetet fortsätter i förskolan genom att biblioteket lånar ut böcker regelbundet under hela året, bland annat via hallbiblioteken där föräldrar får låna hem bokkassar via förskolan. Alla elever i förskoleklass bjuds in till biblioteket för att få ett lånekort och en gåvobok samt för att få bekanta sig med biblioteket och dess utbud.

I kommunens arbete med Kulturgarantin bidrar biblioteket med ett kvalificerat urval av litteratur till årskurs 5 och 8. Böckerna beställs av biblioteket samt lämnas sedan ut till skolorna via biblioteket. Bibliotekspedagogen bidrar även med en lärarhandledning till litteraturen.

Biblioteket ordnar läsfrämjande aktiviteter för barn och unga, till exempel sagostunder, bokklubbar och workshops. På loven satsas det extra på aktiviteter och på sommarlovet ordnas läsutmaningar för barn för att uppmuntra till läsning under ledighet.

Insatser mot målgruppen

Biblioteket vill stärka samarbetet med grundskolorna för att få hit klasser på biblioteksbesök. Vi vill fortsätta arbetet med att locka till läsning genom hela grundskolan och för alla åldrar.

Som ett led i det läsfrämjande arbetet vill vi möjliggöra för unga från 13 år att skaffa eget lånekort utan målsmans godkännande. Det innebär att barn från 13 år enkelt ska kunna låna avgiftsfritt. Med utgångspunkt i barnkonventionen har samtliga folkbibliotek i Värmland gemensamt fattat beslut om att arbeta mot det målet.

Vi vill arbeta vidare med olika aktiviteter för att barn och unga ska besöka biblioteket på sin fritid och inspirera till läsning. Vi vill även i högre utsträckning möta barnen på andra platser utanför biblioteket, till exempel på Hjul & kul, Kileneläget och i samarbete med fritidsgårdarna.

Vuxna

En god läskunnighet är grunden för att kunna ta till sig information och vara delaktig i det demokratiska samhället. Biblioteket anordnar bokcirklar för vuxna som en del i det läsfrämjande arbetet, även för grupper med funktionsnedsättning. Det finns även möjlighet att låna anpassad media såsom storstilsböcker, lättläst och talböcker. Biblioteket anordnar en rad olika aktiviteter som riktar sig till vuxna, som författarbesök, föredrag och en läsutmaning som ett sätt att läsa aktivt på sommaren. Personalen tipsar regelbundet om sina favoritböcker via skyltning i biblioteksrummet, men även via sociala medier, samt vägleder besökande låntagare på plats i biblioteket vad gäller utbudet av litteratur. Utöver det sker ett löpande arbete med att ständigt erbjuda en bredd av litteratur och medier.

Insatser mot målgruppen

Biblioteket vill bidra till människors tillgång till litteratur, både skönlitteratur och facklitteratur, för att stärka varje individs utveckling och förståelse av omvärlden. Vi vill fortsätta att erbjuda både ett brett utbud av litteratur och läsfrämjande aktiviteter. Vi vill som ett led i det läsfrämjande arbetet ägna mer tid åt uppsökande verksamhet för att nå grupper som vanligtvis inte besöker biblioteket.

2. Samverkan

Samverkan med andra aktörer är en viktig förutsättning för att biblioteket ska kunna bedriva en verksamhet som når så många kommuninvånare som möjligt i alla åldrar, vilket ligger i linje med bibliotekets uppdrag. Biblioteket samverkar därför dels med flera kommunala enheter såsom förskola, skola, fritidsgård, socialförvaltning och Kulturskolan, men också med familjecentralen och andra regionala aktörer. Genom samarbetet med förskolan och riktade läsfrämjande insatser som hallbiblioteket och "Den kreativa språkresan", främjas de yngre barnens språkutveckling. Biblioteket erbjuder även regelbundet bokkassar med böcker via Bokbilen till förskolor som geografiskt ligger långt ifrån biblioteket. Inom social verksamhet erbjuder biblioteket tjänsten "Boken kommer" till personer som inte själva kan ta sig till biblioteket. Biblioteket ordnar även läsgrupper för personer med funktionsnedsättning i samarbete med daglig verksamhet.

Insatser mot målgruppen

Biblioteket vill hitta nya aktörer både inom och utom kommunal verksamhet att samverka med för att nå kommuninvånare som inte kommer till biblioteket. Samverkan är ett viktigt verktyg för folkbibliotekets verksamhet där biblioteket vill stärka kontakten med föreningslivet, studieförbunden och lokalsamhället.

3. Kunskaps- och demokratifrämjande arbete

Demokrati bygger på alla människors lika värde och grundläggande friheter och rättigheter. Detta är en grund för bibliotekets verksamhet. Besökaren ska känna sig trygg med att sekretess gäller vid lån och reservationer.

Biblioteket ska finnas till för alla och främja mångfald och inkludering. Vi utgår ifrån diskrimineringslagen och de sju diskrimineringsgrunderna: kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder. I bibliotekslagen §5 står det även att biblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och åt personer som har annat modersmål än svenska. Biblioteket tillhandahåller litteratur och annan information på andra språk, men vill bredda det utbudet.

Som besökare har man möjlighet att tycka till om bibliotekets verksamhet och utbud samt komma med egna önskemål.

Insatser mot målgruppen 3a

Biblioteket vill satsa mer på programverksamhet som riktar sig till prioriterade målgrupper, framförallt gruppen utlandsfödda som finns i kommunen men som inte besöker biblioteket. Det kan ske genom aktiviteter både på biblioteket, men även på andra platser i kommunen. Vi vill även kontinuerligt synliggöra i vår

vanliga verksamhet dessa prioriterade grupper. Detta för att skapa förutsättningar för en ökad delaktighet i det demokratiska samhället för alla kommuninvånare oavsett bakgrund eller förutsättning. Tillgången till information för alla gynnar fri åsiktsbildning och värnar informations- och yttrandefriheten. Här har biblioteket en viktig roll. Vi vill arbeta för att stärka allas lika värde och fungera som en trygg plats där alla besökare kan känna sig inkluderade.

Det digitala uppdraget

I det demokratifrämjande arbetet ingår att öka den digitala kunskapen. Det innebär dels att tillhandahålla datorer och internet, dels att arbeta för ökad digital kompetens. Biblioteket tillhandahåller i nuläget också digitala tjänster som e-böcker via Biblio och Bibblix, tidningar via Pressreader och film via Cineasterna. En utmaning för biblioteket när det gäller en ökad efterfrågan av de digitala tjänsterna är att det innebär en större kostnad vilket påverkar bibliotekets mediebudget i stort.

Biblioteket står inför en rad utmaningar framöver liksom samhället i stort då den digitala utvecklingen går i en allt snabbare takt. För att kunna vara delaktig i det demokratiska samhället krävs en grundläggande medie- och informationskunnighet (MIK) bland medborgarna där vissa grupper riskerar att hamna utanför. Här är bibliotekets roll mycket viktig för att utjämna den klyftan och överbrygga de hinder som uppstår. Men biblioteket kan inte själv axla hela ansvaret för det digitala utanförskapet. Fler instanser i samhället behöver samarbeta för att medborgarna ska ha tillräckliga digitala kunskaper. Biblioteket vill stärka det samarbetet.

Insatser mot målgruppen 3b

Biblioteket vill erbjuda föreläsningar och utbildningar inom MIK, detta i ett led att öka kommuninvånarnas informationskompetens. Det är viktigt ur ett demokratiskt perspektiv att öka kunskapen kring desinformation och förmågan att kritiskt granska och använda information. Vi vill även kontinuerligt höja personalens digitala kompetens för att kunna möta besökarnas behov.

Biblioteket i kristid

Biblioteket har ett högt förtroende hos allmänheten och kommer att spela en viktig roll vid en eventuell kris. Vi fungerar som en trygg och pålitlig plats dit invånare söker sig för att få tillförlitlig information. Vi är en plats där tillgång till litteratur och kultur bidrar till att skapa en gemenskap och stärka människor under en kris, vilket är viktiga delar i samhällets motståndskraft.

Vi ska vara en del av kommunens övriga krisberedskapsgrupper. Vi ska sträva efter att anpassa verksamheten efter de aktuella förutsättningarna för att vara ett tryggt stöd för kommuninvånarna.

Skolbibliotek

Skolbiblioteken i Hammarö kommun har en egen Skolbiblioteksplan (2026/2027) som styr deras verksamhet och mål. Det finns sju bemannade skolbibliotek i kommunen. Ett samarbete med folkbiblioteket och skolbiblioteken sker löpande inom dels Kulturgarantin, dels med användning av bibliotekssystemet Bookit.